

TÄÄLLÄ INSPIRAATIO
ON LUONNONVOIMA

IR

IN

P

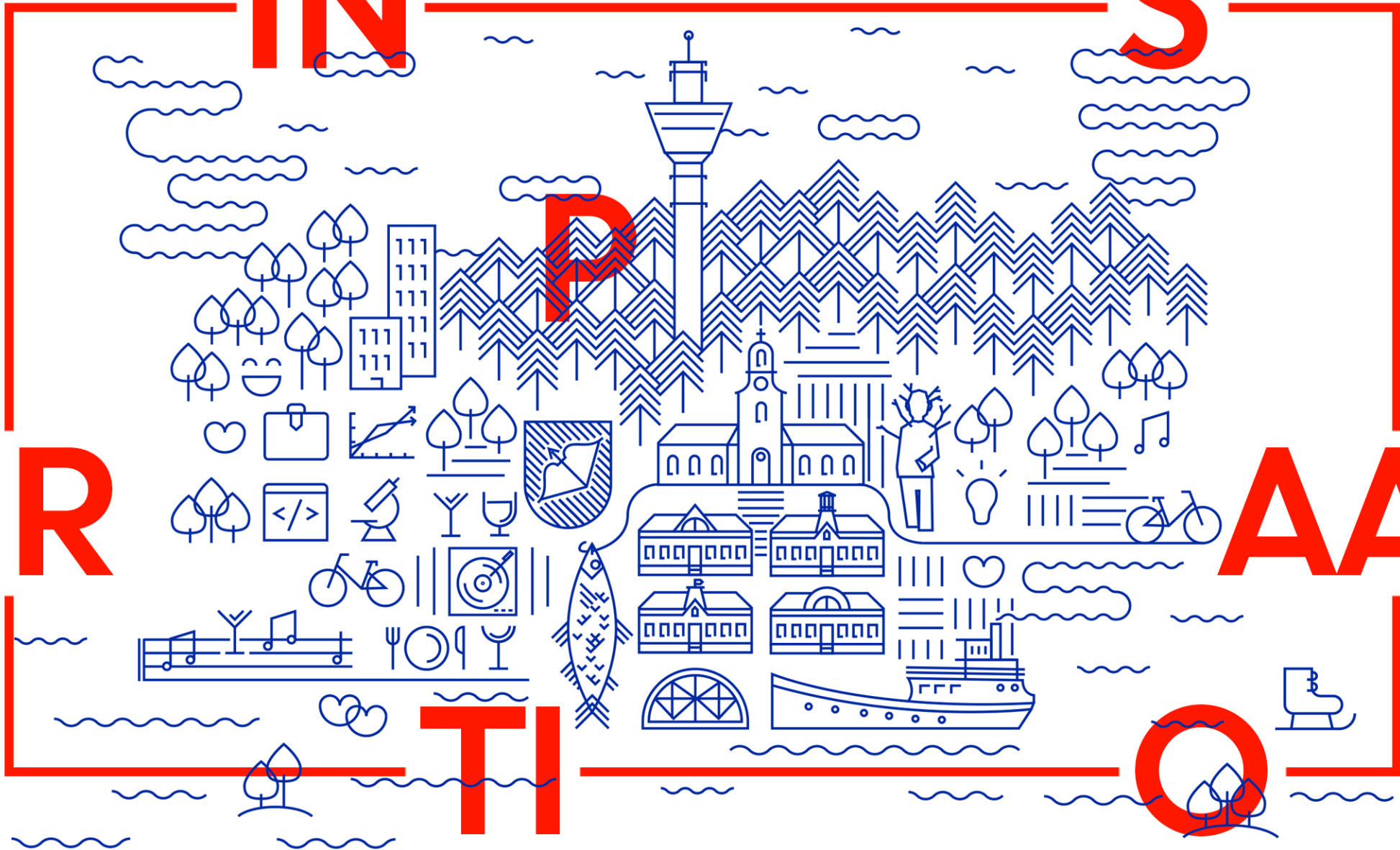
S

KUOPIO

AA

TI

O

Lähiöohjelma –mallin valmistelu

7.9.2022

Irma Savolainen

irma.savolainen@kuopio.fi

Agenda

- Valmistelun taustat
- Lähiöohjelma –malli alueiden kehittämiseen
  - Aluekehittämisen malli
  - Osallistuvan budjetoinnin malli
- Digialusta
- Esitys pilotoinnista vuonna 2023

Lähiöohjelman taustat:

- Kuopion lähiöalueille kaupunginosien omat kehittämisen toimenpideohjelmat, joilla edistetään seuraavia teemoja:
  - Asuinalueiden eriytymisen ehkäiseminen
  - Asukkaiden hyvinvoinnin ja osallisuuden lisääminen
  - Kaupunginosien elinvoimaisuuden edistäminen
  - Palveluiden ja asumisen hyvän tason turvaaminen.

Digialusta toiveena ja nuoret kohderyhmänä

- Valmisteltiin Lähidemokratiaajaoston toiveen mukaisesti **ehdotus käyttöönotettavasta digitaalisesta osallisuusalustasta**
- Valmistelussa hyödynnettiin Ihmiskeskeinen Digitaalinen Kunta - hankkeen (**IDK-hanke**) **keräämää tietoa ja osaamista**

An aerial photograph of a large lake with several islands and a dense forest of evergreen trees along the shoreline. The water is calm, reflecting the sky and the surrounding greenery. The sky is overcast with soft, grey clouds.

KUOPIO

Osallistava aluekehittäminen

Lähiöohjelman valmistelun lopputuloksena syntyi:

1) **Lähiöohjelma -malli** alueellisten kehitysohjelmien muodostamiseen

2) **Vaatimusmäärittely** digitaaliselle asukasosallisuusalueelle

Lähiöohjelma -mallin sisältö jakautuu kahteen:

- 1) **aluekehittämisen malliin**, sekä
- 2) sitä täydentävään **osallistuvan budjetoinnin malliin**.

1) Aluekehittämisen malli

1

Analyysi & alueiden valinta (2 x aluetta)

Olemassa oleva tieto

- Asukaskyselyt
- Hyvinvointitieto
- Palveluiden käyttö
- Infrastruktuurin tila
- Strategia

2

Yhteissuunnittelu alueiden asukkaiden kanssa

Asukkaiden ongelmien & ideoiden kerääminen valituilta alueilta

- Jalkautuminen & työpajat
- Osallistuva budjetointi
- Digialustalla keskustelu

3

Toteutus & arviointi

- Pienten toimenpiteiden toteutus mahdollisuuksien mukaan yhdessä asukkaiden kanssa
- Toimenpiteiden suunnittelu osaksi investointiohjelmaa
- Toteutettujen toimenpiteiden vaikutuksen arviointi

1 Valmisteluvaihe: Analyysi ja alueiden valinta

- Alueellisen hyvinvointitiedon tarkastelu
- Investointiohjelmien toimenpiteiden aikataulujen tarkastelu
- VERRATAAN JA VALITTAAN:
  - eniten kehitystä tarvitseva alue
  - kehitystä parhaiten edistävä teema.

1 Valmisteluvaihe: Alueiden valinnassa hyödynnettävä hyvinvointitieto

Analyysissä hyödynnettävä hyvinvointitieto voi pitää sisällään, mutta ei rajoitu seuraaviin:

- **koulutus** (vain perusasteen suorittaneet %, koulutuksellinen tasa-arvo)
- **työllisyys** (työttömyysaste %, koulutuksellinen tasa-arvo)
- **kieli** (vieraskielisten osuus %, koulutuksellinen tasa-arvo)
- **tulotaso** (pienituloisten osuus %, vrt. toimeentuloasiakkaat)
- **terveys** (sairastavuusindeksi eli kuolleisuuden, työkyvyttömyyden ja erityiskorvattavia lääkkeitä saavien osuus)
- **kohderyhmäkriteerit**
  - nuorten **syrjäytymisen ehkäisy**
  - ynnä muut kaupungin painottamat kohderyhmät

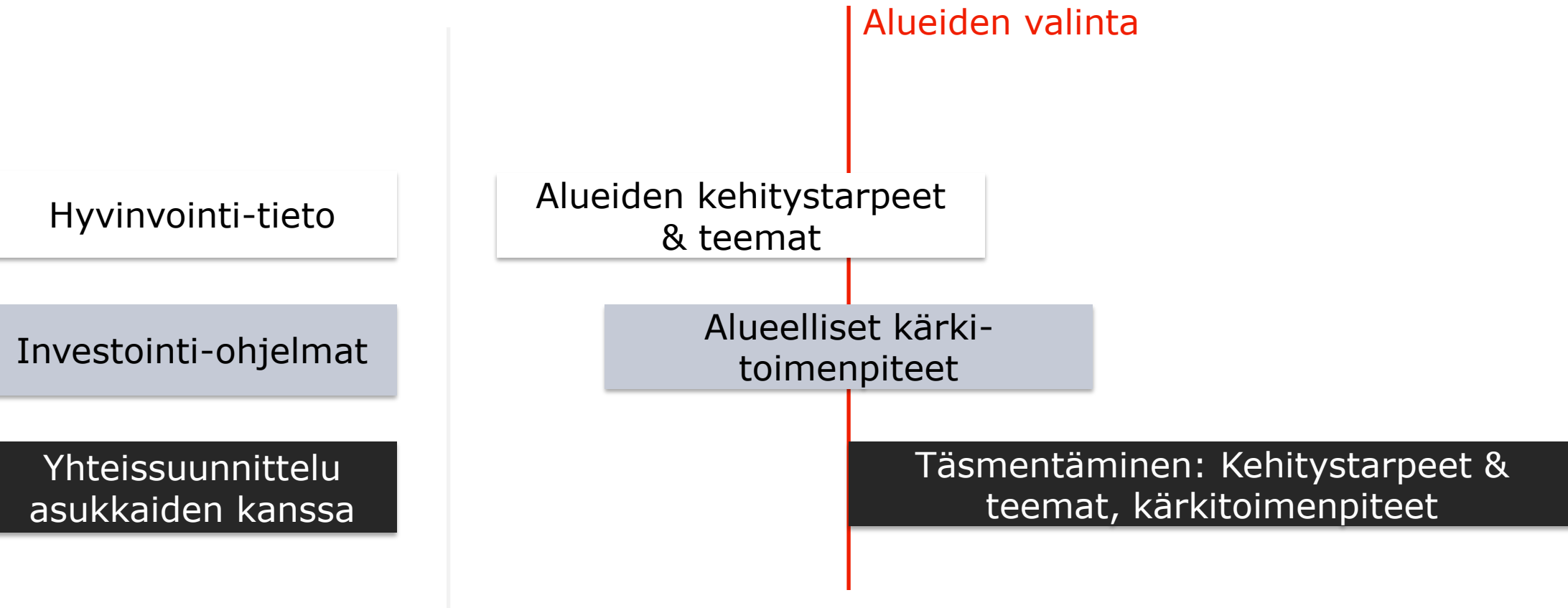
Lisäksi voidaan tarkastella alueellisesti muun muassa seuraavanlaista tietoa, josta saadaan syvempää ymmärrystä alueen haasteista ja mahdollisuuksista:

- aluekohtaiset **asukaskyselyt**
- data alueellisesta **palvelujen käytöstä**
- data alueen **infrastruktuurin tilasta**
- kaupungin olemassa olevat **strategiset linjaukset** alueen kehittämiseen.

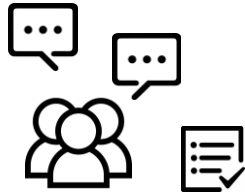
2 Yhteissuunnittelu alueen asukkaiden kanssa

- **Tilannekuva:** Tilannekuvan muodostaminen, ilmiöiden kommunikointi asukkaille. (Digialusta, kuopio.fi, muu viestintä).
- **Strategiset työpajat ja kuntalaisten jalkautuva osallistaminen:** Teemojen tarkastelu yhdessä asukkaiden kanssa strategisissa työpajoissa (aktiiviset kuntalaiset) sekä jalkautuvien menetelmien kautta (ei-aktiiviset kuntalaiset). Asetetaan yhteiset tavoitteet kehitykselle.
- **Hankekokonaisuudet:** Yksittäisten hankekokonaisuuksien irrottaminen kärkitoimenpiteistä sekä kantavasta kehityksen teemasta. Viestintä hankkeista asukkaille. (Digialusta, kuopio.fi, muu viestintä).
- **Hankekokonaisuuksien palvelu- ja aluekehittämisen työpajat sekä kuntalaisten jalkautuva osallistaminen:** Asukkaiden osallistaminen hankekokonaisuuksien toteuttamiseen työpajojen kautta (aktiiviset kuntalaiset) sekä jalkautuvien menetelmien kautta (ei-aktiiviset kuntalaiset). Asetetaan yhteiset tavoitteet kehitykselle ja suunnitellaan sekä kommentoidaan konkreettista toteutusta toiminnallisuuden näkökulmasta.
- **Osallistuvan budjetoinnin malli:** (kuvattu tarkemmin seuraavassa osiossa)

Kärkitoimenpiteet tulevat investointiohjelmista ja niitä täsmennetään yhdessä asukkaiden kanssa

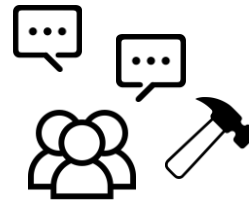
Asukkaita osallistetaan suunnitteluun eri menetelmillä

1) Strategiset työpajat:

mihin suuntaan kaupunkia viedään ja ketä se palvelee?

Erilaisia taustoja edustavat ryhmät visioivat heitä koskettavia teemoja.

2) Kaupunki- ja palvelukehittämisen pajat:
miten palveluita ja eri alueita voisi kehittää?

Kuntalaiset ja kunta suunnittelevat tarkennettuja kokonaisuuksia yhdessä

3) Osallistuva budjetointi:

mitä kaupungissa voisi kehittää heti?

Kuntalaiset vaikuttavat suoraan omaan ympäristöönsä rahoituksen jakamisen kautta.

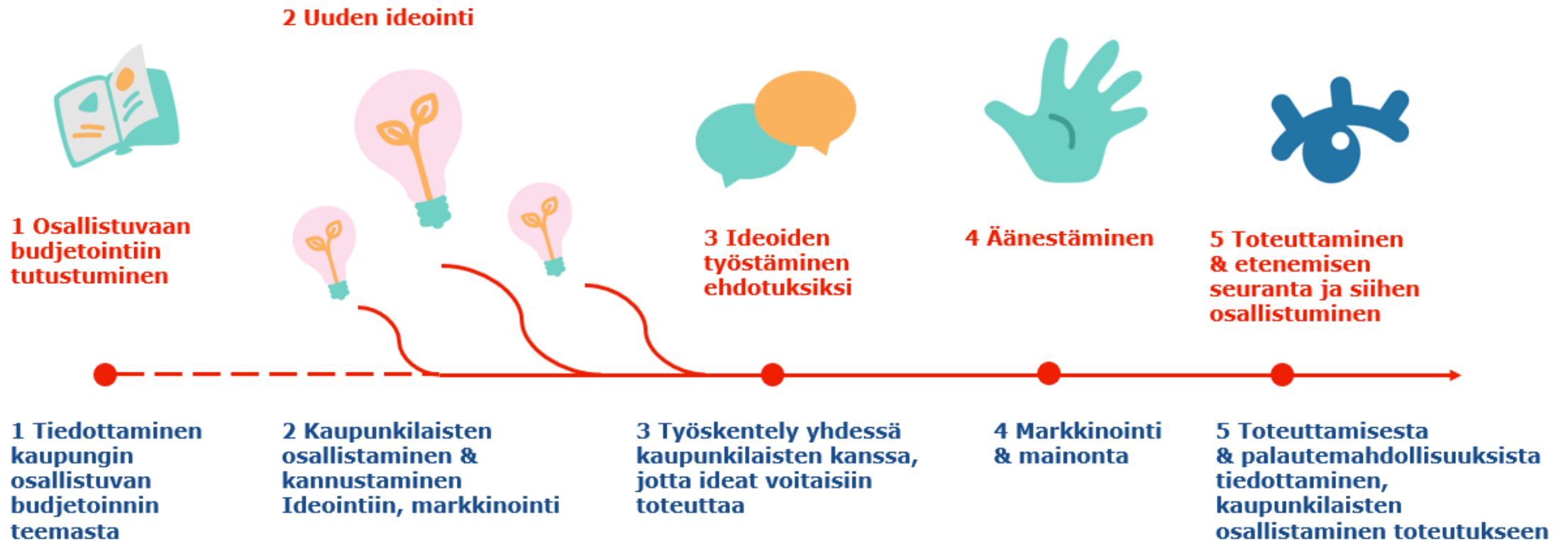
4) Digitaalinen osallisuusalusta:

Kuntalaiset saavat tietoa meneillään olevista projekteista ja voivat kertoa omia ideoitaan kehitykseen

2 Osallistuvan budjetoinnin malli

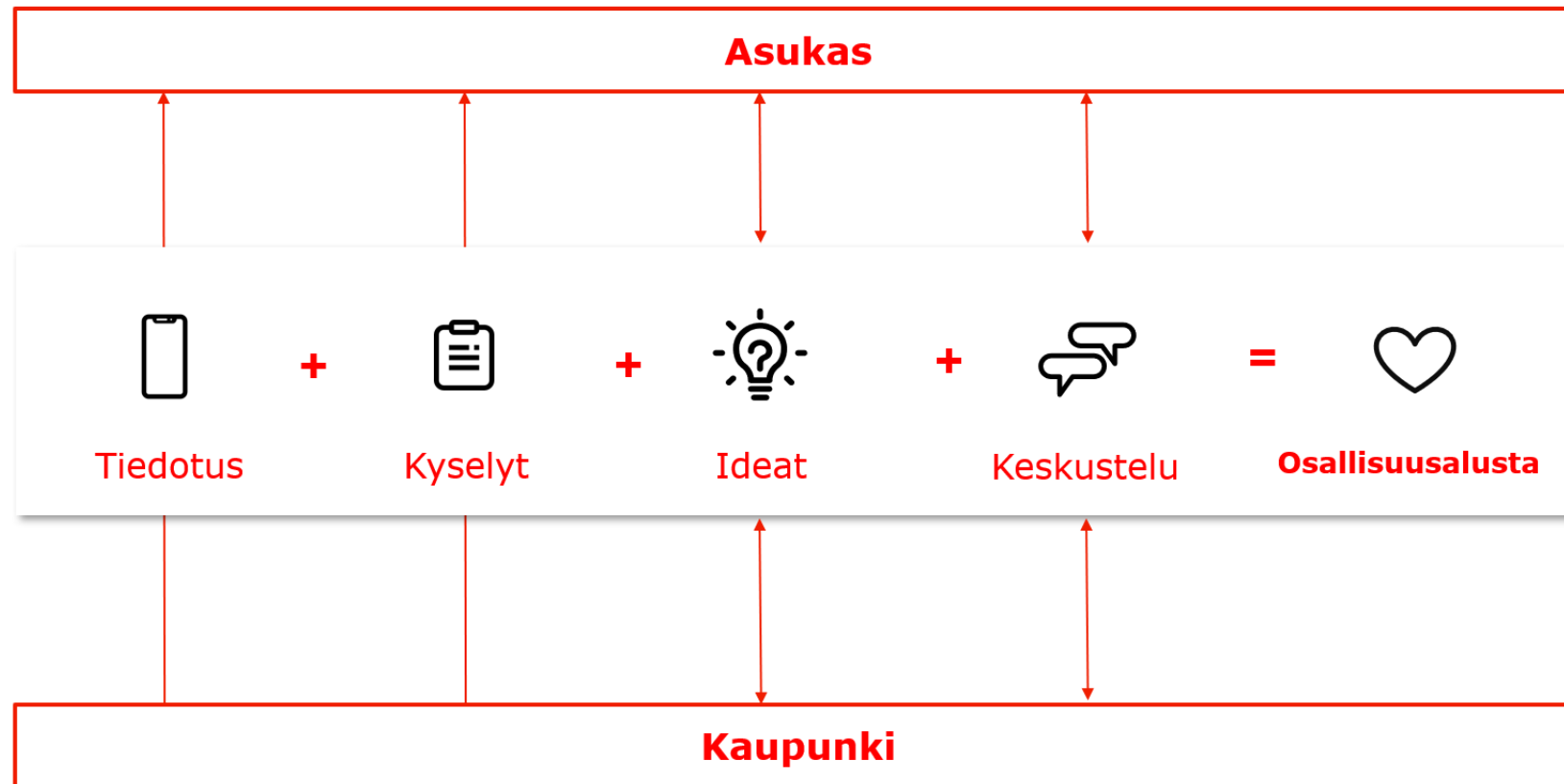
- Alueella toteutettava osallistuva budjetointi **aluekehitystyön loppuvaiheessa** (muut kehitystoimenpiteet käynnissä).
- Kerätään kuntalaisten yleisiä, **pienempiä ideoita alueen kehittämiseen**.
- Lisätään **ruohonjuuritason osallistumista**.
- Mahdollistetaan kuntalaisille **omassa arjessa nopeasti näkyvien muutosten yhteiskehitys** sekä toimenpiteiden toteuttamiseen osallistuminen.

Osallistuvan budjetoinnin prosessi tarjoaa monia osallistumisen mahdollisuuksia

Asukasosallisuuden digialusta linkittyy osallistuvaan budjetointiin ja kunnan & kuntalaisen vuorovaikutukseen

Mitä alusta mahdollistaisi aluksi?

Kuopio.fi

Tiedotus

- Asuinalueeseen liittyvä viestintä
- Osallistumisen mahdollisuudet

Osallisuusalusta

Keskustelu

- Keskustelu alueen asioista

Ideat

- Alueen ideaprosessi osallistuvan budjetoinnin menetelmällä

Kyselytyökalut

Kyselyt

- Asuinalueeseen liittyvät kyselyt

3 Toimenpiteiden toteutus ja arviointi

- **Toimenpiteiden toteuttaminen:** Hankekokonaisuuksien toimenpiteitä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä asukkaiden kanssa.
- **Vaikutusten arviointi:** Toimenpiteiden vaikutusten arviointi kuntalaisilta kerättävään kokemukselliseen tietoon sekä muuhun objektiiviseen tietoon pohjautuen. Alueen tilannekuvan uudelleenarviointi.
- ***(Uusien kehitysalueiden valinta. → Aluekehittämisen aloittaminen toisella alueella.)***

Aluekehittämisen mallin toimenpiteet & resurssit

Aluekehittämisen toteuttaminen Lähiöohjelma –mallilla

- Vuosittain resurssien puitteissa osana investointiohjelmien hankesuunnittelua.
- Toteutus on palvelualueiden rajat ylittävää.
- Alueellisen hyvinvointitiedon pohjan alueiden ja toimenpiteiden arviointiin tuottaa Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue.

Aluekehittämisen koordinaattori, 1 henkilötyövuosi

- Kaupunkiympäristön palvelualueella
- Aluekehittämisen prosessin hallinnointi
- Investointihankkeiden suunnittelu sekä toteuttaminen

Osallisuusviestinnän kehittäminen

- Kuntalaisviestinnän kehittäminen olemassa olevien henkilöstöresurssien puitteissa.

Palautepalvelun kehittäminen

- Palautepalvelun kehittämismahdollisuuksien selvittäminen olemassa olevien henkilöstöresurssien puitteissa.

Osallistuvan budjetoinnin –mallin toimenpiteet & resurssit

Osallisuuskoordinaattori, 1 henkilötyövuosi

- Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueella.
- Hallinnoi: aluekehittämisen prosessia, digialustan kuntalaisviestintää, asiantuntijoiden yhteen keräämistä.
- Kouluttaa työntekijät osallisuustyöhön.

Digitaalinen osallisuusalusta

- Hankintaan ja ylläpitoon olisi hyvä varata ainakin 20 000 euroa.
- Alkuvaiheessa alusta keskittyisi osallistuvan budjetoinnin mallin toteuttamiseen.

Osallistuvan budjetoinnin määräraha

- 50 000 euroa osallistuvan budjetoinnin toteuttamiseen per kehitettävä alue.

Kaupunkitasoinen osallisuusryhmä ja osallisuussuunnitelman valmistelu

- Osallisuuden kehittymistä seuraava ja toteuttava monialainen ryhmä.
- Raportoi hyvinvointiryhmälle ja lähidemokratiajaostolle.
- Koordinaattorina Osallisuuskoordinaattori.

Työntekijöiden osallisuuskoulutukset

- Kuinka osallisuutta voidaan toteuttaa tehokkaasti ja kuntalaisten tarpeet huomioiden osana omaa työnkuvaa.
- Kouluttajana Osallisuuskoordinaattori.

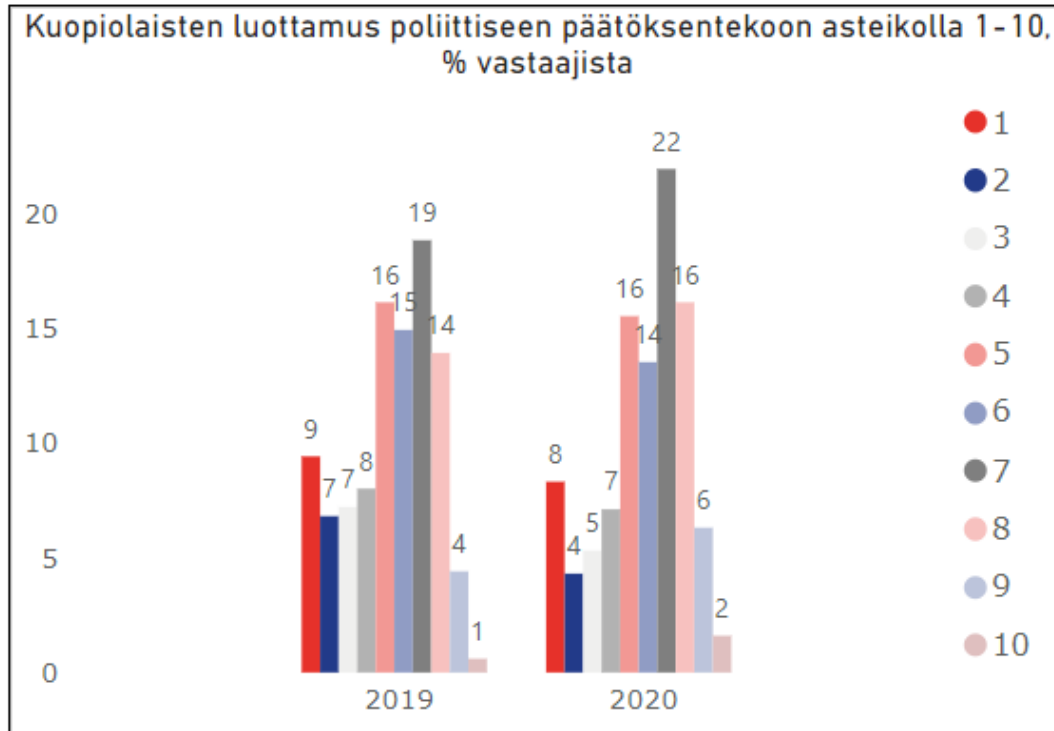
Miksi osallistumisen mahdollisuuksia pitää kehittää
aluesuunnittelussa?

Kunnan tehtävä on edistää asukkaiden osallistumismahdollisuuksia

- Kuntalain näkökulmasta tarkasteltuna kunnan tehtävänä on asukkaiden ja palveluiden käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen
  - [Kuntalaki 410/2015 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®](#)

Osallisuuden kehittäminen on tärkeää kuntalaisten luottamuksen parantamisen ja päätösten laadun edistämiseksi

Luottamus päätöksentekoon sai strategiakyselyssä arvosanan 6,56

Kuopiossa on matala äänestysaktiivisuus

Äänestysprosenttilistaus, kuntavaalit 2021

Kunta	Äänestysprosentti 2021 Kuntavaaleissa*	Äänestysikäisten määrä**	Kunnan sijoitus äänestysaktiivisuuden mukaan***
Kuopio	49,70 %	98909	275.
Lapinlahti	49,60 %	7597	276.
Paltamo	49,50 %	2719	277.
Rautavaara	49,50 %	1345	278.
Lappeenranta	49,40 %	60146	279.
Orimattila	49,40 %	12658	280.
Joroinen	49,30 %	3899	281.
Juva	49,30 %	5057	282.
Liperi	49,20 %	9398	283.
Ilomantsi	49,10 %	4212	284.
Suomussalmi	48,80 %	6586	285.
Vantaa	48,40 %	187728	286.
Iisalmi	48,30 %	17261	287.
Varkaus	48,20 %	17205	288.
Kotka	47,70 %	43279	289.
Joensuu	47,60 %	63994	290.
Hyrnsalmi	47,30 %	1935	291.
Pieksämäki	46,50 %	14874	292.
Kajaani	46,50 %	29526	293.

* Ylen tulospalvelu

** Ylen tulospalvelu

***Järjestys laskettu Ylen tulospalvelun tiedoista

Osallisuutta kannattaa edistää monin eri tavoin, jotta sillä tavoitetaan kuntalaiset

Tieto-osallisuus

Organisaatio tuottaa riittävästi, selkeästi ja monikanavaisesti tietoa palveluista ja osallistumismahdollisuuksista

Asukas/asiakas saa ja hänellä on oikeus saada tietoa palveluista ja osallistumismahdollisuuksista sekä tuottaa niistä tietoa

Suunnitteluosallisuus

Organisaatio tarjoaa ja käyttää riittävästi erilaisia ja monipuolisia tapoja osallistua toiminnan ja palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen

Asukas/asiakas osallistuu itseään ja lähiympäristöään koskevaan toiminnan ja palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen

Päätöksenteko-osallisuus

Organisaatio tarjoaa ja käyttää riittävästi erilaisia ja monipuolisia mahdollisuuksia osallistua päätöksenteon valmisteluun ja päätöksentekoon

Asukas/asiakas osallistuu itseään ja lähiympäristöään ja palveluja koskevaan päätöksentekoon

Toimintaosallisuus

Organisaatio tukee ja mahdollistaa konkreettisen osallistumisen

Asukas/asiakas osallistuu konkreettisesti toimintaan omassa lähiympäristössään ja osallistuu palvelujen tuottamiseen eri tavoin

Aktiivisesti osallistuvien kuntalaisten osuus on Kuopiossa n. 30% yli 20 vuotta täyttäneistä

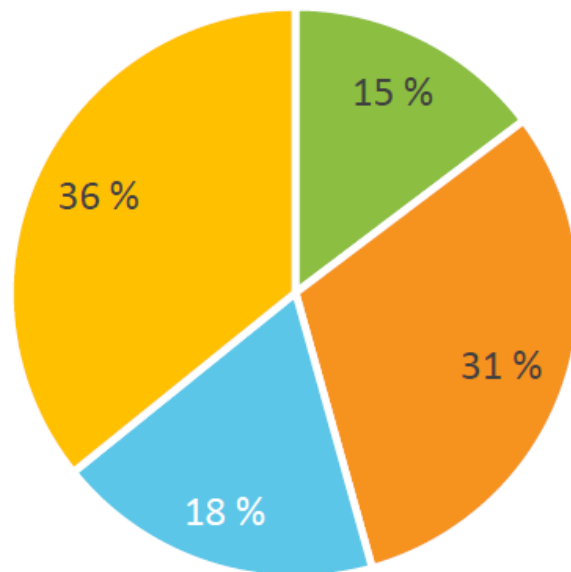
KOULUTUSASTE	KOULUTUSASTEET KUOPIOSSA, % 20 VUOTTA TÄYTTÄNEISTÄ	KANSALLINEN OSALLISTUMIS-AKTIIVISUUS % KOULUTUSASTEITTAIN	AKTIIVISESTI OSALLISTUVIEN 20 VUOTTA TÄYTTÄNEIDEN KUOPIOLAISTEN % KOKO RYHMÄSTÄ KOULUTUSASTEEN MUKAAN
			(KANSALLISEN OSALLISTUMIS-AKTIIVISUUDEN PERUSTEELLA LASKETTU ARVIO)
Korkea-aste	34,3	34,1	11,7
Keskiaste	44,5	30,3	13,5
Matala tai muu	21,2	21,6	4,6
Yhteensä			29,8

Osallisuus paranee osallistumisen mahdollisuuksia kehittämällä

- **Yksilö:** kokemus merkitykselliseen ryhmään kuulumisesta
- **Yhteisö:** jäsenten keskeinen arvostus, luottamus ja mahdollisuus vaikuttaa yhteisössä
- **Yhteiskunta:** mahdollisuuksien ja oikeuksien toteutuminen sekä ihmisten välinen vastavuoroisuus
- **Politiikka:** toimenpiteet ihmisten osallistumisen ja osallisuuden vahvistamiseen yhteiskunnassa

Nuorista Pohjois-Savolaisista noin puolet aikoo muuttaa pois maakunnasta seuraavan 10 vuoden sisällä, ja heistä alle puolet aikoo muuttaa takaisin

Arvio miten todennäköisesti tulet muuttamaan pois Pohjois-Savosta seuraavan 10 vuoden aikana.

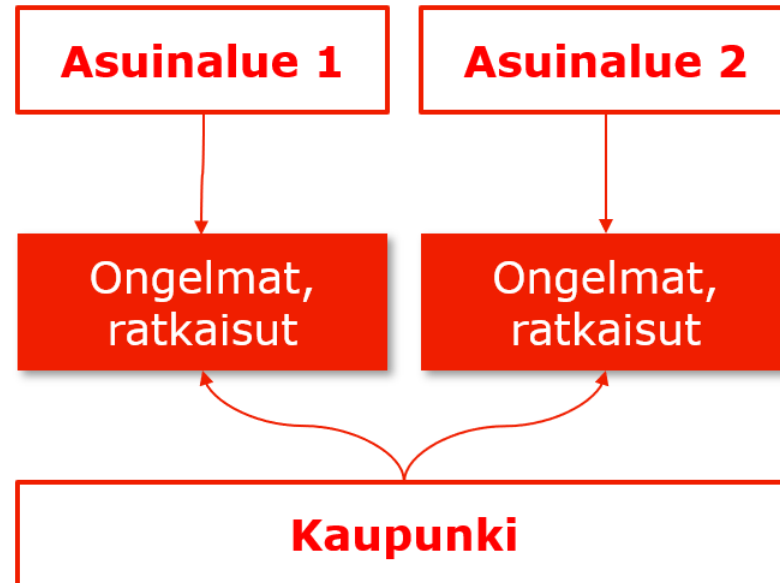
- En aio muuttaa
- Varmasti muutan
- Muutan, mutta haluaisin palata joskus takaisin
- En tiedä

Esitys Lähiöohjelma –mallin pilotoinnista vuonna 2023

Pilotointi on jaettu

- 1) **aluekehittämisen malliin**, sekä
- 2) sitä täydentävään **osallistuvan budjetoinnin malliin**.

Valitaan kokeiluun enintään kaksi pilottialuetta

1 Aluekehittämisen mallin kokeilu 2023

2022 Kvartaali 4, Valmistelu

- Alueiden tarkastelu
  - hyvinvointitiedon näkökulmasta
  - investointihankkeiden näkökulmasta
- Valitaan
  - Alue
  - Kehityksen teemat
  - Investointiohjelmien kärkitoimenpiteet

Vuoden 2023 ensimmäinen osa

Tilannekuva:

- Tilannekuvan muodostaminen
- Ilmiöiden kommunikointi asukkaille. (Digialusta & muu viestintä).

Strategiset työpajat ja kuntalaisten jalkautuva osallistaminen:

- Kehityksen teemojen tarkastelu yhdessä asukkaiden kanssa
  - strategisissa työpajoissa (aktiiviset kuntalaiset)
  - jalkautuvien menetelmien kautta (ei-aktiiviset kuntalaiset).
- Asetetaan yhteiset tavoitteet kehitykselle.

Vuoden 2023 toinen osa

Hankekokonaisuudet:

- Hankekokonaisuudet
  - kärkitoimenpiteistä
  - kehityksen teemasta.
- Viestintä hankkeista asukkaille. (Digialusta & muu viestintä).

Hankekokonaisuuksien palvelu- ja aluekehittämisen työpajat sekä kuntalaisten jalkautuva osallistaminen:

- Asukkaiden osallistaminen hankekokonaisuuksiin
  - työpajojen kautta (aktiiviset kuntalaiset)
  - jalkautuvien menetelmien kautta (ei-aktiiviset kuntalaiset).
- Yhteiset tavoitteet kehitykselle
- Toteutuksen suunnittelu toiminnallisuuden näkökulmasta

Toimenpiteiden toteuttaminen aikaisintaan 2024 alkaen

- Kärkitoimenpiteet toteutettaisiin valmistelutyön päätyttyä aikaisintaan 2024 alkaen

1 Aluekehittämisen mallin pilotoinnin toimenpiteet ja resurssit vuodelle 2023

Aluekehittämisen koordinaattori, 1 henkilötyövuosi
Aluekehittämisen koordinaattorin palkkaamista ei olla lisätty toiveena vuoden 2023 talousarviovalmisteluun. Pilottia esitetään toteutettavaksi käytössä olevien resurssien puitteissa.

Osallisuusviestinnän kehittäminen

Tätä voidaan lähteä toteuttamaan olemassa olevien henkilöstöresurssien puitteissa osana kaupungin käynnissä olevaa verkkosivu-uudistusta.

Palautepalvelun kehittäminen

Olemassa olevien henkilöstöresurssien puitteissa voidaan selvittää, millaisia suunnitelmia palautepalvelulla on tulevaisuuden kannalta ja kuinka palautepalvelu kannattaa jatkossa kytkeä aluekehittämisen osallisuusviestintään.

2 Osallistuvan budjetoinnin mallin kokeilu 2023

Kvartaali 4 / 2022

Valmisteluvaihe:

- Osallisuus-koordinaattorin **rekrytointi**
- Digitaalisen osallisuusosalustan **testaaminen**.

Kvartaalit 1-2 / 2023

Digialustan valmistelu:

- Digitaalisen osallisuusosalustan **viimeistely ja käyttöönotto** kehitettävillä alueilla.

Osallistuva budjetointi:

- **Osallistuvan budjetoinnin prosessin toteuttaminen** alueella.

Kvartaali 3 / 2023

Pienten toimenpiteiden toteuttamisvaihe:

- Osallistuvan budjetoinnin toimenpiteiden toteuttaminen. Mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä asukkaiden kanssa.

(Suurten toimenpiteiden toteuttaminen aikaisintaan 2024 alkaen)

- Kärkitoimenpiteet toteutettaisiin valmistelutyön päätyttyä aikaisintaan 2024 alkaen

2 Osallistuvan budjetoinnin mallin pilotoinnin toimenpiteet ja resurssit vuodelle 2023

Osallisuuskoordinaattori, 1 henkilötyövuosi
Palkkaus edellyttää resurssin (52 500 euroa) varaamista vuoden 2023 talousarvioon.

Digitaalinen osallisuusalusta
Hankinta edellyttää 20 000 euron varausta vuoden 2023 talousarvioon digitaalisen osallisuusalustan kehittämiseen ja ylläpitoon.

Osallistuvan budjetoinnin määräraha
Alueelliseen osallistuvaan budjetointi edellyttää 100 000 euron määrärahan varausta Hyvinvoinnin edistämisen talousarvioon vuodelle 2023.

Kaupunkitasoinen osallisuusryhmä ja osallisuussuunnitelman valmistelu
Osallisuusryhmän koordinointi edellyttää henkilöstöresurssia. Tässä roolissa voisi toimia Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueelle palkattavaksi esitetty Osallisuuskoordinaattori.

Työntekijöiden osallisuuskoulutukset
Koulutusten järjestäminen edellyttää asiantuntevaa henkilöstöresurssia.
Koulutuksia voisi järjestää Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueelle palkattavaksi esitetty Osallisuuskoordinaattori.